

Téma 3: Stárnutí obyvatelstva

- **Index závislosti osob v poproductivním věku**

Poměr počtu osob v poproductivním věku k počtu osob v produktivním věku je hlavním ukazatelem dalšího aktuálního tématu. Měří počty osob nad 65 let k počtu osob produktivního věku (15-64). Jeho úroveň se v ČR za posledních 10 let (1995 až 2005) víceméně nezměnila, na úrovni zemí EU 15 a EU 25 mírně roste i přes migrační přílivy do EU v posledních letech. Bude-li se situace i nadále vyvíjet stejně, projekce naznačují, že tento poměr vyskočí z poměru 1 osoby nad 65 let k 5 osobám ve věku 15 – 64 let k poměru 1 ku 2 v roce 2050. Tyto demografické projekce se moc neliší od projekcí pro EU 15 a EU 25. S tímto vývojem jsou spojeny otázky jako dostatečnost penzí, sledování demografických změn a stabilita veřejných financí.

- **Demografický vývoj**

Základem vyrovnaného populačního vývoje, který zjednodušeně řečeno sleduje vztah mezi úmrtností, porodností a migrací je, aby se populace nezmenšovala ani nadměrně nerostla a měla relativně příznivou strukturu. Většina zemí procházejících transformací zaznamenala populační úbytek. V ČR se populační vývoj v posledních letech stabilizoval po silných výkyvech v první polovině 90. let a v roce 2003 došlo poprvé po devíti letech k celkovému přírůstku obyvatelstva, který trval i v roce 2004 a 2005.

Vývoj ukazatele Naděje dožití při narození naznačuje, že se rozdíl mezi muži a ženami vyrovnává, ale pořadí je vysoký při hodnotě 6,2 let v roce 2005 oproti 7,8 let v roce 1990. Všechny vyspělé země vykazují tento rozdíl, ale u nás je zatím o něco vyšší. Podle projekce tohoto ukazatele se bude Naděje dožití pro muže zlepšovat rychleji než dosud [16].

Očekávaná délka života ve věku 65 let se v ČR od roku 1992 posunula pro ženy o 1,4 let na 17,3 a pro muže o 1,8 let na 13,9 (2003). I zde se rozdíl mezi ženami a muži pomalu vyrovnává. Míra porodnosti v ČR ve výši 1,28 dětí na ženu byla v roce 2005 mírně pod nízkou celoevropskou úrovní 1,52. Čistý migrační příliv do ČR začal sílit od roku 2001. EU 25 zaznamenalo v roce 2005 čistý migrační příliv 1663,4 tisíc osob, z nichž 96,6 % směřovalo do zemí EU 15.

- **Věk a zaměstnání**

Největší změnu u ukazatele Zaměstnanost podle věku zaznamenala v ČR věková kategorie 15 – 24 let, a to směrem dolů (viz tabulka 1). V ČR opouštěli občané trh práce v průměru za období 2001 – 2004 ve věku 59,8 let, přičemž muži o 3 roky později než ženy. Za země EU 25 je rozdíl mezi odchodem z trhu práce žen a mužů méně znatelný.

Tabulka č. 1 Zaměstnanost podle věku, 1998 a 2005

%

Věk	15 – 24		25 – 54		55 - 64	
	1998	2005	1998	2005	1998	2005
EU 25	37,1	36,8 ↓	74,8	77,2 ↑	35,8	42,5 ↑
ČR	41,5	27,5 ↓	83,7	82 ↓	37,1	44,5 ↑

Zdroj: Eurostat, LFS